

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Bydgoszczy

LBY - 4101-10-05/2012

P/12/094

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Bydgoszczy

ul. Wały Jagiellońskie 12, 85-950 Bydgoszcz

T +48 52 567 58 00, F +48 52 567 58 60

lby@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/12/094 – „Profilaktyka narkomanii w szkołach”
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontroler	Elżbieta Warda-Fereniec, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr 84061 z dnia 22 października 2012 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Komenda Miejska Policji w Bydgoszczy, 85-171 Bydgoszcz, ul. Wojska Polskiego 4 F, zwana dalej „Komenda”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Inspektor Waldemar Krzyżanowski, Komendant Miejski Policji w Bydgoszczy od dnia 26 lutego 2011 r. Poprzednio stanowisko Komendanta Miejskiego Policji w Bydgoszczy od dnia 24 kwietnia 2002 r. do 25 lutego 2011 r. zajmował inspektor Marek Echaust. (dowód: akta kontroli str. 3-13)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹ działalność kontrolowanej jednostki w latach 2006-2012 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych), w zakresie profilaktyki narkomanii, nadzoru nad działaniami profilaktycznymi jednostek podległych, a także ewidencjonowania, w latach 2010-2012 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych) spraw dotyczących naruszenia przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii² zwanej dalej „ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii” w szkołach znajdujących się na terenie właściwości Komendy.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższą ocenę uzasadnia w szczególności fakt prowadzenia w latach 2006-2012 (I półrocze) licznych szkoleń, spotkań i prelekcji dla dzieci i młodzieży szkolnej, ich rodziców i nauczycieli, których tematem były m.in. uzależnienia, charakterystyka uzależnień, alkohol narkotyki - skutki używania, dopalacze i środki uzależniające wśród młodzieży, algorytmy postępowania w przypadku ujawnienia nieletniego będącego pod wpływem alkoholu i narkotyków oraz odpowiedzialność prawna nieletnich w świetle obowiązujących przepisów. NIK pozytywnie ocenia praktykę przedkładania dyrektorom szkół na początku roku szkolnego oferty szkoleń z zakresu profilaktyki, które mogą być zrealizowane przez funkcjonariuszy Komendy.

Funkcjonariusze i pracownicy cywilni Komendy nie prowadzili szkoleń z zakresu zasad konstruowania lokalnych strategii profilaktycznych, co było jednym z zadań nałożonych na Policję w Krajowym Programie Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2006-2010, zwanym dalej „KPPN 2006-2010”. NIK zauważa jednak, iż zadanie to

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Dz.U. z 2012 r., poz. 124 ze zm.

zostało nałożone na Policję w KPPN 2006-2010 mimo braku jej kompetencji w tym zakresie, gdyż to nie Policja tworzy lokalne programy profilaktyczne, a jedynie dostarcza dane potrzebne do ich opracowania.

Zespół Prewencji Kryminalnej, Nieletnich i Patologii Wydziału Prewencji Komendy, zwany dalej „Zespołem Prewencji Komendy”, nie przeprowadzał sprawdzeń realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich w podległych Komendzie siedmiu Komisariatach, do których przeprowadzenia zobowiązywał § 16 pkt 11 zarządzenia nr 1619 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 listopada 2010 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów w zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich oraz działań podejmowanych na rzecz małoletnich³ (zwanego dalej „zarządzeniem nr 1619 KGP”). Niewystarczający nadzór nad działaniami profilaktycznymi podległych jednostek organizacyjnych przyczynił się do przekazywania przez te jednostki do Komendy nierzetelnych danych dotyczących spotkań z pracownikami szkół i innymi grupami związanymi ze szkołami (dzieci, młodzież szkolna, rodzice).

W okresie objętym kontrolą w Krajowym Systemie Informacyjnym Policji oraz w Policyjnym Systemie Statystyki Przestępczości TEMIDA ewidencjonowano przypadki dotyczące naruszenia przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. W kontrolowanych przez NIK szkołach, znajdujących się na terenie właściwości Komendy, nie wystąpiły przypadki związane z narkotykami.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Realizacja działań z zakresu profilaktyki narkomanii

Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2006-2010⁴, zwanym dalej „Rozporządzeniem”, Policja była jednym z podmiotów właściwych do prowadzenia szkoleń w zakresie problematyki ograniczania popytu na narkotyki oraz zasad konstruowania lokalnych strategii profilaktycznych (działanie 1.4 w obszarze *Profilaktyka KPPN 2006-2010*).

W latach 2006-2010 Wydział Prewencji Komendy oraz podległe komisariaty⁵ prowadziły szkolenia w zakresie problematyki ograniczania popytu na narkotyki dla pracowników szkół oraz dzieci, młodzieży szkolnej i rodziców:

- w 2006 r. przeprowadzono spotkania z młodzieżą szkolną, w których wzięły udział 373 osoby, w 2007 r. przeprowadzono spotkania dla 173 uczniów, 114 rodziców oraz 75 pedagogów szkolnych. Tematyka spotkań dotyczyła charakterystyki uzależnień, odpowiedzialności prawnej nieletnich w świetle obowiązujących przepisów oraz algorytmów postępowania w przypadku ujawnienia nieletniego będącego pod wpływem alkoholu i narkotyków.
(dowód: akta kontroli str. 14-78, 97-102, 79-94)
- w 2008 r. odbyło się 245 spotkań: 53 w szkołach podstawowych, 97 w gimnazjach, 95 w szkołach ponadgimnazjalnych, w których wzięły udział 5.274 osoby oraz 2 spotkania dla 104 rodziców i 10 spotkań, w których uczestniczyło 396 pedagogów.

³ Dz.Urz. KGP Nr 11, poz. 64.

⁴ Dz.U. Nr 143, poz. 1033.

⁵ Komisariaty Policji Bydgoszcz-Śródmieście, Bydgoszcz-Fordon, Bydgoszcz-Błonie, Bydgoszcz-Wyżyny i Bydgoszcz-Szwederowo.

- w 2009 r. odbyły się 334 spotkania: 44 w szkołach podstawowych, 149 w gimnazjach, 141 w szkołach ponadgimnazjalnych, w których wzięło udział 7.875 osób oraz 1 spotkanie dla 8 rodziców i 6 spotkań, w których uczestniczyło 188 pedagogów.
- w 2010 r. odbyły się 334 spotkania: 73 w szkołach podstawowych, 201 w gimnazjach, 60 w szkołach ponadgimnazjalnych, w których wzięło udział 7.579 osób oraz 32 spotkania dla 550 rodziców i 15 spotkań, w których uczestniczyło 329 pedagogów.
- w 2011 r. odbyło się 239 spotkań: 77 w szkołach podstawowych, 137 w gimnazjach, 25 w szkołach ponadgimnazjalnych, w których wzięły udział 5.532 osoby oraz 4 spotkania dla 40 rodziców i 5 spotkań, w których uczestniczyło 104 pedagogów.
- w roku 2012 (I połowie) odbyło się 149 spotkań: 61 w szkołach podstawowych, 87 w gimnazjach, 1 w szkole ponadgimnazjalnej, w których wzięło udział 3.311 osób oraz 5 spotkań dla 183 rodziców i 1 spotkanie, w którym uczestniczyło 16 pedagogów.

Główne tematy, które poruszano na spotkaniach, to: „Odpowiedzialność prawna nieletnich w świetle obowiązującego prawa”, „Uzależnienia”, „Algorytmy postępowania w przypadku ujawnienia nieletniego pod wpływem alkoholu i narkotyków”, „Liberalizacja środków odurzających”, „Alkohol, narkotyki – skutki używania”, „Narkomania – współczesny jej wymiar”, „Dopalacze”, „Dopalacze i środki uzależniające wśród młodzieży”, „Narkotyki i dopalacze w szkole”, „Narkotykom NIE”.

(dowód: akta kontroli str. 97-102, 104-106)

Zgodnie z pkt. III.6 załącznika nr 4 do zarządzenia Nr 254 Komendanta Głównego Policji z dnia 15 marca 2010 r. w sprawie planowania strategicznego, sprawozdawczości i oceny pracy Policji⁶ Komenda przekazywała do Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy informacje na potrzeby sporządzenia Sprawozdania Nr III/6 z zakresu rozpoznania i profilaktycznej pracy Policji na rzecz zapobiegania demoralizacji nieletnich oraz patologii społecznej, obejmujące m. in. liczbę spotkań z młodzieżą i liczbę spotkań z pedagogami w danym roku. Różniły się one od danych dotyczących liczby spotkań oraz liczby osób biorących w nich udział, w podziale na grupy wiekowe (uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych) podanych w trakcie kontroli NIK przez funkcjonariuszy Zespołu Prewencji Komendy, na podstawie rejestrów prowadzonych przez komisariaty z terenu miasta, gdyż pracownicy Komendy nie weryfikowali sposobu ujmowania tych danych w informacjach przesyłanych przez komisariaty na potrzeby Sprawozdania Nr III/6. Dane przekazywane w ww. informacjach nie były ujmowane w jednolity sposób, gdyż dotyczyły albo liczby spotkań albo liczby uczestników. Ponadto dane wykazane w ww. sprawozdaniach obejmowały dodatkowo dwa komisariaty spoza terenu miasta, tj. Komisariat Policji w Koronowie i Komisariat Policji w Solcu Kujawskim.

(dowód: akta kontroli str. 97-102, 104-106, 128-131)

Komendant Waldemar Krzyżanowski wyjaśnił, że nigdy nie było wytycznych na temat sposobu przygotowywania i weryfikowania materiałów dotyczących sprawozdawczości. W okresie objętym kontrolą obowiązywały kolejne zarządzenia Komendanta Głównego Policji (KGP) regulujące sprawozdawczość, tj.: zarządzenie nr 159 KGP z dnia 23 lutego 2007 r. w sprawie planowania i sprawozdawczości

⁶ Dz. Urz. KGP Nr 4, poz. 13 ze zm.

w Policji⁷, zarządzenie nr 254 KGP z dnia 15 marca 2010 r. w sprawie planowania strategicznego i sprawozdawczości w Policji, a w trakcie przeprowadzania kontroli NIK obowiązywało zarządzenie nr 1147 KGP z dnia 22 września 2011 r. w sprawie planowania strategicznego, sprawozdawczości i oceny pracy Policji⁸. Za sporządzanie sprawozdań odpowiedzialni byli funkcjonariusze pracujący w Zespołach Prewencji Kryminalnej, Nietleńskich i Patologii (ZPKNiP) mieszczących się w poszczególnych komisariatach podległych Komendzie. Roczne sprawozdania były sporządzane na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez poszczególne komisariaty. Dane przedstawiane w sprawozdaniach były weryfikowane na poziomie komisariatów, natomiast nie podlegały weryfikacji na szczeblu Komendy.

Komendant Waldemar Krzyżanowski wyjaśnił również, że w związku ze zmianami dotyczącymi prowadzonej sprawozdawczości w Policji, tj. wprowadzeniem Systemu Elektronicznej Sprawozdawczości Policji (SESPol), od bieżącego roku można wygenerować z tego systemu dane dotyczące prowadzonej działalności profilaktycznej przez poszczególne jednostki, w tym także dane dotyczące Zespołu Prewencji Komendy.

(dowód: akta kontroli str. 97-102, 167-168)

Naczelnik Wydziału Prewencji Mariusz Brodziak wyjaśnił, że rozbieżności w statystyce dotyczącej czynności profilaktycznych realizowanych przez policjantów podległych komisariatów wynikają z faktu, iż nie określono w zarządzeniach sposobu prezentowania tych informacji, np. z podaniem ilości uczestników, w podziale na różne grupy wiekowe. W związku z tym, każda z komórek ZPKNiP prowadziła swoje statystyki, które nie zawsze dawały pełen obraz przeprowadzonych czynności profilaktycznych. W trakcie kontroli NIK, w celu ujednolicenia tego zagadnienia, zaplanowano na styczeń 2013 r. szkolenie dla ZPKNiP podległych komisariatów.

(dowód: akta kontroli str. 174-175)

W okresie od 1 stycznia 2010 r. do 30 czerwca 2012 r. Komenda podejmowała następujące działania w celu ograniczenia zjawiska zagrożenia narkomanią wśród dzieci i młodzieży szkolnej:

w 2010 r.

- a) realizacja programu „Alkohol, narkotyki – brak biletów powrotnych!”, który miał na celu ujawnianie oraz przeciwdziałanie przestępstwom i wykroczeniom zgodnie z ustawą z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi⁹ oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii,
- b) współpraca z Polskim Towarzystwem Zapobiegania Narkomanii Oddział w Bydgoszczy, zwanym dalej „PTZN OB”, w ramach której:
 - odbyły się spotkania z gronem pedagogicznym i młodzieżą,
 - realizowano zadania dotyczące programu „FreD goes net” wczesnej interwencji wobec młodych osób, które zostały odnotowane w związku z używaniem alkoholu i narkotyków, w ramach zawartego porozumienia z Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii,
 - zorganizowano debatę w Gimnazjum nr 38 na temat „Liberalizacja środków odurzających”.

Ponadto funkcjonariusze Wydziału Prewencji Komendy wzięli udział:

⁷ Dz. Urz. KGP Nr 7, poz. 67 ze zm.

⁸ Dz. Urz. KGP Nr 8, poz. 57.

⁹ Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zm.

- w konferencji pt. „Dopalacze” przygotowanej przez Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy, inaugurującej cykl spotkań pod hasłem „Substancjom psychoaktywnym nie”,
- w debacie dotyczącej dopalaczy przygotowanej w Gimnazjum nr 23 przez Radę Osiedla Szwederowo, Błonie, Górzyskowo, wraz z funkcjonariuszami Straży Miejskiej,
- w sztuce pt. „W kręgu schematów”, wspólnie ze Stowarzyszeniem Bezpieczeństwo dziecka.

w 2011 r.

- a) kontynuacja realizacji programu „Alkohol, narkotyki – brak biletów powrotnych!”,
- b) organizowanie wspólnie z pracownikami innych instytucji zajęć o tematyce profilaktyki uzależnień w szkołach, zwłaszcza gimnazjach i szkołach podstawowych w ramach programu „Bezpieczna Szkoła”,
- c) współpraca z Bydgoskim Ośrodkiem Rehabilitacji, Terapii Uzależnień i Profilaktyki „BORPA” oraz Maltańską Służbą Medyczną Oddział Bydgoszcz, polegająca na organizowaniu wspólnych konkursów, happeningów, obejmujących problematykę ryzyka związanego z uzależnieniami,
- d) współpraca z PTZN OB, w ramach której:
 - funkcjonariusze wzięli udział w spektaklu „W kręgu schematów”,
 - kontynuowano realizację programu „FreD goes net”,
 - przeprowadzono w Zespole Szkół Mechanicznych w Bydgoszczy dwudniową akcję „Szkoła wolna od narkotyków”,
 - organizowano spotkania z pedagogami i młodzieżą szkolną dotyczące profilaktyki uzależnień oraz rozpoznawania zachowań świadczących o zażyciu substancji odurzających,
 - propagowano w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych projekt „Sztuka wyboru” pt. „Kręcę filmy a nie jonty”, który miał zaangażować młodzież do rozwijania swoich pasji. Podstawowym celem projektu był wzrost świadomości uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych w zakresie bezpośrednich następstw i negatywnych skutków popełnianych przez nich czynów karalnych oraz przejawiania innych zachowań ryzykownych, a także ich destrukcyjnego wpływu na poczucie bezpieczeństwa członków społeczności. Efektem konkursu była publikacja zwycięskich prac konkursowych na najlepszy film, pracę graficzną i konspekt zajęć dla młodzieży, w formie płyt DVD i książeczek zawierających scenariusze zajęć, w celu umożliwienia ich wykorzystania w szkołach, które wyrażą chęć uczestnictwa w projekcie. Powyższe materiały w roku 2012 zostały dostarczone do wszystkich szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych znajdujących się w Bydgoszczy i w powiecie bydgoskim w ilości 1.240 szt.

w I półroczu 2012 r.

- a) kontynuacja realizacji programu „Alkohol, narkotyki – brak biletów powrotnych!”,
- b) organizowanie spotkań z pedagogami i młodzieżą szkolną dotyczących profilaktyki uzależnień oraz rozpoznawania zachowań świadczących o zażyciu substancji odurzających.

(dowód: akta kontroli str. 97-102, 104-106, 169-172, 189-193, 194-203)

Komendant Miejski Policji w Bydgoszczy w dniu 12 sierpnia 2003 r. podpisał porozumienie z Komendantem Straży Miejskiej w Bydgoszczy w sprawie współpracy w zakresie działań prewencyjnych i profilaktycznych dotyczących dzieci i młodzieży na terenie miasta Bydgoszczy. Rezultatem skoordynowania działań było stworzenie Miejskiego Programu Prewencyjno-Profilaktycznego „Bezpieczna Szkoła”. Program zakładał realizację profilaktyki kryminalnej, w tym funkcjonowanie „patroli przyszkolnych” w rejonie placówek oświatowych. Zadania i obszar patrolowania

ulegały modyfikacji w zależności od analizy przyjmowanych zgłoszeń, podejmowanych interwencji oraz monitoringu prowadzonych działań prewencyjnych w okolicach przyszkolnych. Forma, zakres oraz terminy działań w ramach Programu były ustalane wspólnie z dyrektorem lub pedagogiem szkoły we wrześniu i w październiku każdego roku. Proponowane były takie tematy jak: „Żyj kolorowo i bajecznie, ale zdrowo i bezpiecznie”, „Bezpieczeństwo dziecka”, „Obcy – niebezpieczny”, „Rysopis”, „Przemoc wśród Młodzieży”, „Odpowiedzialność prawna nieletnich”, „Przestępczość i demoralizacja nieletnich – konsekwencje prawne”. Opis programu „Bezpieczna Szkoła” zamieszczono na stronie Komendy www.bip.bydgoszcz.kmp.policja.gov.pl w zakładce „Programy profilaktyczne” wraz z innymi propozycjami działań profilaktycznych podejmowanych przez Komendę.

(dowód: akta kontroli str. 97-102, 107-127, 179, 194-203)

Komendant Waldemar Krzyżanowski podał, że w latach 2006-2012 (I półrocze) Komendant Główny Policji oraz Komendant Wojewódzki Policji nie wydawali instrukcji, zaleceń ani wytycznych co do sposobu prowadzenia działań profilaktycznych przez Komendę.

(dowód: akta kontroli str. 97-102)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W latach 2006-2010 nie prowadzono szkoleń w zakresie metod konstruowania strategii profilaktycznych, co było niezgodne z wymogiem zawartym w załączniku do Rozporządzenia (działanie 1.4 w obszarze *Profilaktyka KPPN 2006-2010*). NIK zauważa jednak, iż zadanie to zostało nałożone na Policję w KPPN 2006-2010 mimo braku jej kompetencji w tym zakresie, gdyż to nie Policja tworzy lokalne programy profilaktyczne, a jedynie dostarcza dane potrzebne do ich opracowania.

Komendant Waldemar Krzyżanowski wyjaśnił, że nie prowadzono ww. szkoleń, ponieważ skupiono się na szkoleniach dotyczących prowadzenia profilaktyki przeciwdziałania narkomanii, poszerzania umiejętności warsztatowych i pogłębiania wiedzy z tego zakresu. Ponadto dodał, że Bydgoszcz jako jedno z dwóch miast w Polsce, w ramach porozumienia z Polskim Towarzystwem Zapobiegania Narkomanii Oddział w Bydgoszczy, wdrożyła pilotażowo program „FreD goes net”. Jest to program wczesnej interwencji wobec młodych osób, które po raz pierwszy zostały odnotowane w związku z używaniem narkotyków lub alkoholu. Program ten opiera się na współpracy międzyinstytucjonalnej (policja, sąd, szkoła) w celu dotarcia do młodych użytkowników narkotyków, w szczególności tych z ryzykownymi wzorami zachowania. Budowanie odpowiednich struktur współpracy pomiędzy ww. instytucjami stanowi kluczowe działanie w ramach programu oraz ma istotny wpływ na skuteczność podejmowanych działań. Podstawowym zadaniem Komendy w ramach ww. programu jest wspieranie realizacji poprzez kierowanie do uczestnictwa w nim, za pośrednictwem funkcjonariuszy z podległych jednostek, młodych osób odnotowywanych po raz pierwszy w związku z używaniem przez nich alkoholu lub narkotyków.

(dowód: akta kontroli str. 97-102, 167-172)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Wykonywanie nadzoru nad działaniami profilaktycznymi jednostek podległych

Opis stanu
faktycznego

Kontrole działań profilaktycznych jednostek podległych Komendzie należały do zadań Zespołu Prewencji Komendy, któremu podlegały komisariaty Policji: Bydgoszcz-Śródmieście, Bydgoszcz-Fordon, Bydgoszcz-Błonie, Bydgoszcz-Wyżyny

i Bydgoszcz-Szwederowo oraz dwa komisariaty położone poza miastem, tj. Komisariat Policji w Koronowie oraz Komisariat Policji w Solcu Kujawskim. W Zespole Prewencji Komendy pracowało 3 funkcjonariuszy i jeden pracownik korpusu służby cywilnej. Komenda przeprowadziła w 2009 r. kontrolę w Komisariacie Bydgoszcz-Śródmieście dotyczącą realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły w szczególności: braku danych w „kartach nieletniego”, braku notatek z legitymowania nieletniego, braku wykazu „Profilaktyka szkolna” wg wzoru załączonego do programu „Bezpieczna szkoła” oraz braku wykazu czynności profilaktycznych podjętych w sprawach nieletnich. W następstwie stwierdzonych nieprawidłowości, sformułowano 5 wniosków pokontrolnych. Z przeprowadzonej kontroli sporządzono protokół sprawdzenia, który przekazano przełożonemu.

(dowód: akta kontroli str. 14-16, 17-78, 180-188, 163-164, 165)

W okresie od września 2008 do listopada 2010 r. Komenda realizowała Miejski Program Prewencyjno-Profilaktyczny „Bezpieczna Szkoła”, dotyczący wspólnych działań Policji i Straży Miejskiej w Bydgoszczy w zakresie przeciwdziałania przestępczości nieletnich i zjawiskom patologicznym w środowiskach młodzieżowych, w ramach którego podległe jednostki sporządzały sprawozdania z realizacji zadań. Sprawozdania zawierały wykaz szkół znajdujących się w rejonie pracy poszczególnych Komisariatów¹⁰ oraz rodzaje podejmowanych działań np.: kontrole szkół, legitymowanie uczniów, legitymowanie osób postronnych, spotkania z przedstawicielami grona pedagogicznego, realizacja profilaktyki kryminalnej (pogadanki), pouczenia porządkowe uczniów, pouczenia porządkowe osób postronnych, pouczenia komunikacyjne uczniów, pouczenia komunikacyjne osób postronnych, spożywanie alkoholu przez uczniów, palenie wyrobów tytoniowych przez uczniów, bójki i pobicia na terenie i poza szkołą, kradzieże, wymuszenia, akty wandalizmu, mandaty nałożone na uczniów, wnioski do sądu o ukaranie uczniów, doprowadzenie uczniów do izby wytrzeźwień i inne.

(dowód: akta kontroli str. 107-127, 179)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W okresie od 2006 r. do 2012 r. Komenda, poza ww. kontrolą przeprowadzoną w 2009 r. w Komisariacie Bydgoszcz Śródmieście, nie sprawdzała realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich w podległych jej Komisariatach. Było to niezgodne z wymogami § 20 zarządzenia nr 590 Komendanta Głównego Policji (KGP) z dnia 24 października 2003 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów w zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich¹¹, zgodnie z którym komórka ds. nieletnich i patologii Komendy w ramach nadzoru, co najmniej dwa razy w roku, zobowiązana była dokonywać sprawdzenia realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich w komisariatach. Natomiast według § 16 pkt 11 zarządzenia nr 1619 KGP komórka ds. nieletnich i patologii Komendy m.in. dokonuje nie rzadziej niż raz w roku sprawdzenia realizacji zadań komórek ds. nieletnich i patologii w jednostkach organizacyjnych Komendy oraz sporządza z tych czynności informacje, które przekazuje właściwemu przełożonemu.

(dowód: akta kontroli str. 165)

Komendant Waldemar Krzyżanowski wyjaśnił, że Zespół Prewencji Komendy przeprowadził tylko jedno sprawdzenie, w jednym z siedmiu podległych

¹⁰ Komisariat Bydgoszcz-Śródmieście – 38 placówek oświatowych, Bydgoszcz-Blonie – 21 placówek, Bydgoszcz-Szwederowo – 18 placówek, Bydgoszcz-Wyżyny – 16 placówek, Bydgoszcz-Fordon – 14 placówek.

¹¹ Dz. Urz. KGP Nr 20, poz. 107 ze zm. - zarządzenie obowiązywało do dnia 30 listopada 2010 r.

Komisariatów z uwagi na liczne zmiany personalne (duża rotacja pracowników), zmiany struktur, absencję w służbie (urlopy macierzyńskie) oraz kursy doszkalające funkcjonariuszy, jak również udział w innych programach profilaktycznych, co w efekcie prowadziło do dużego obciążenia zadaniami z zakresu profilaktyki funkcjonariuszy i pracowników cywilnych. Zespół Prewencji Komendy od przyszłego roku planuje objąć sprawdzeniem wszystkie podległe jednostki.

(dowód: akta kontroli str. 167-168, 173,187-188)

Naczelnik Wydziału Prewencji Mariusz Brodziak wyjaśnił, że od 2010 r. nie były realizowane sprawdzenia w podległych Komendzie jednostkach organizacyjnych z uwagi na fakt, że żaden z funkcjonariuszy Zespołu Prewencji Komendy nie ma zapisanego obowiązku sprawdzenia realizacji zadań policjantów oraz pracowników Korpusu Służby Cywilnej tych jednostek. Zakresy obowiązków były sporządzone w 2010 r. i zatwierdzone przez byłego Naczelnika Prewencji Komendy.

(dowód: akta kontroli str. 174-175, 180-186)

Ponadto specjalista w Zespole Prewencji Komendy M. H. wyjaśniła, że w celu utrzymania stałego nadzoru nad zadaniami wykonywanymi w poszczególnych jednostkach podległych Komendzie odbywały się odprawy roczne (w 2012 r. odbyła się również narada półroczna), w których uczestniczył Naczelnik Wydziału Prewencji Komendy lub jego zastępca. Głównymi tematami spotkań były analizy statystyczne prowadzonych postępowań przeciwko nieletnim, działalność profilaktyczna ze szczególnym uwzględnieniem ciekawych pomysłów realizowanych w poszczególnych jednostkach, jak również omawiano bieżące zmiany uwarunkowań prawnych. Odprawy kończyły się szkoleniami, na których prezentowano m.in. tematykę związaną z programem wczesnej interwencji „FreD goes net”, rozpoznawaniem symptomów molestowania seksualnego dzieci. Dodała również, że zgodnie z przyjętym Miejskim Programem Prewencyjno-Profilaktycznym „Bezpieczna Szkoła” w okresie od września 2008 r. do listopada 2010 r. Zespoły Prewencji Kryminalnej Nieletnich i Patologii z podległych jednostek sporządzały sprawozdania z miesięcznej realizacji ww. programu, które były analizowane przez Zespół Prewencji Komendy, a następnie przesyłane do Straży Miejskiej zgodnie z pkt 3 ppkt 1 porozumienia zawartego pomiędzy Komendantami Policji i Straży Miejskiej w Bydgoszczy.

(dowód: akta kontroli str. 177-178)

Niewystarczający nadzór nad działaniami profilaktycznymi podległych jednostek organizacyjnych przyczynił się do przekazywania przez te jednostki nierzetelnych danych w sprawozdaniach Nr III/6 z zakresu rozpoznania i profilaktycznej pracy Policji na rzecz zapobiegania demoralizacji nieletnich oraz patologii społecznej, dotyczących liczby odbytych spotkań z młodzieżą i pedagogami.

(dowód: akta kontroli str. 128-131)

3. Interwencje podejmowane w sprawach nieletnich

Opis stanu
faktycznego

W latach 2010-2012 (I półrocze) na terenie szkół objętych właściwością Komendy zidentyfikowano łącznie 1009 przypadków dotyczących naruszenia przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii popełnionych przez 146 nieletnich.

I tak: 937 czynów popełnionych przez 138 nieletnich dotyczyło posiadania przez uczniów substancji psychoaktywnych (art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii), 40 czynów popełnionych przez trzech nieletnich dotyczyło udzielania przez uczniów niepełnoletniemu środków odurzających, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej (art. 59 ust. 2 ustawy), 32 czyny popełnione przez pięciu nieletnich dotyczyły udzielania przez uczniów niepełnoletniemu, ułatwiania mu lub

umożliwiania użycia takich środków oraz nakłaniania go do użycia (art. 58 ust. 2 ustawy).

W 2010 r. miały miejsce 164 czyny, w 2011 r. – 463, a w I półroczu 2012 r. – 382 czyny.

Wszystkie ww. przypadki zostały zaewidencjonowane w Policyjnym Systemie Statystyki Przestępczości TEMIDA, a Komenda wystąpiła do właściwego sądu rejonowego – wydziału rodzinnego i nieletnich z wnioskiem o wszczęcie postępowania wyjaśniającego.

(dowód: akta kontroli str. 103, 156, 157-162)

W latach 2010 - 2012 (I półrocze) na terenie szkół objętych kontrolą NIK znajdujących się na terenie właściwości Komendy tj. Szkoły Podstawowej nr 63 w Bydgoszczy, Gimnazjum nr 9 w Bydgoszczy, Zespołu Szkół Budowlanych w Bydgoszczy oraz Państwowego Zespołu Szkół Plastycznych w Bydgoszczy, nie doszło do żadnych incydentów w związku z używaniem narkotyków i innych środków odurzających

(dowód: akta kontroli str. 134-137)

W latach 2010-2012 (I półrocze) policjanci Komendy ujawnili 705 osób, w tym 138 osób nieletnich, posiadających środki odurzające lub substancje psychotropowe. Szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli:

okres objęty kontrolą	posiadanie środków odurzających lub substancji psychotropowych (art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii)	w tym osoby nieletnie	posiadanie środków odurzających lub substancji psychotropowych (art. 62 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii)	w tym osoby nieletnie
2010	244	25	24	-
2011	289	50	11	-
2012 (I półrocze)	172	63	6	-

Ponadto w badanym okresie ujawniono 97 osób udzielających innej osobie środka odurzającego lub substancji psychotropowej, ułatwiających ich użycie albo nakłaniających do użycia takiego środka lub substancji, w celu osiągnięcia korzyści materialnej lub osobistej (art. 59 ust. 1 i 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii). Szczegółowe dane zestawiono w tabeli:

okres objęty kontrolą	udzielanie innej osobie środka odurzającego lub substancji psychotropowej, ułatwianie użycia albo nakłanianie do użycia takiego środka lub substancji, w celu osiągnięcia korzyści materialnej lub osobistej (art. 59 ust. 1 i 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii)	udzielanie innej osobie środka odurzającego lub substancji psychotropowej, ułatwianie użycia albo nakłanianie do użycia takiego środka lub substancji, w celu osiągnięcia korzyści materialnej lub osobistej (art. 59 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii)*
2010	15	-
2011	65	-
2012 (I półrocze)	17	-

* system statystyczny TEMIDA prezentuje dane w odniesieniu do ilości przestępstw z art. 59 ustawy o narkomanii bez rozbicia na ust. 1 i na ust. 2

(dowód: akta kontroli str. 134-137, 138-155)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹², wnosi o:

1. Wzmocnienie nadzoru Komendy nad działaniami profilaktycznymi podległych jednostek organizacyjnych, w tym dokonywanie w nich corocznego sprawdzenia realizacji zadań komórek do spraw nieletnich i patologii
2. Ujednolicenie sposobu prezentacji danych w Sprawozdaniach Nr III/6 przesyłanych przez podległe Komendzie jednostki.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Bydgoszcz, dnia grudnia 2012 r.

Kontroler
Elżbieta Warda-Fereniec
Gł. specjalista k.p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy

Dyrektor
Jarosław Wenderlich

.....
podpis

.....
podpis

¹² Dz.U. z 2012 r., poz.82